

* وَالنَّجْمُ إِذَا هُوَيٌ * مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوَى . » ، (النَّجْم ، ۵۳ / ۱ - ۲)

ستاره در خانه علی (ع)

مرحوم آیت‌الله نعمت‌الله صالحی نجف‌آبادی

بديهي است مخالفان ائمه (ع) برای متزوی کردن آنان فقط به جمل اخباری که مشتمل بر الوهیت ائمه است اكتفاء نکرده‌اند بلکه همه گونه فعالیت سیاسی و تبلیغی برای رسیدن به هدف‌شان کرده‌اند و یکی از کارهای تبلیغی که بر ضد ائمه (ع) کرده‌اند جمل اخباری است که امامت ائمه را زیر سؤال می‌برد و حدیث ذیل احتمالاً یکی از این اخبار جعلی است :

ربعة بن محمد با سندي كه به آنس بن مالك می سد نقا مه کند كه آنس به الله گفت :

انقض كوكب . فقال رسول الله (ص) : انظروا قمن الانقض في داره ، فهو الخليفة بعدى . فنظرنا فإذا هو في منزل علي . فقال جماعة (ص) : قد غوى محمد في حب علي . فنزلت : « وَالنَّجْمُ إِذَا هُوَيٌ * مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوَى . » (مناقب ابن المقازى ، ص ۲۶۶ و ميزان الاعتدال ج ۲ ، ص ۴۵)

يعنى آنس به مالك گفت : ستاره‌ای از آسمان فرود آمد ، رسول خدا (ص) فرمود : نگاه کنید ستاره در خانه چه کسی فرود می‌آید ، در خانه هر کس فرود آمد او خلیفة من بعد از من خواهد بود . پس ما نگاه کردیم ، دیدیم در خانه علی (ع) فرود آمده است ، پس گروهی گفتند : محمد در محبت علی

خطا کرده است . پس دو آیه اول سوره و النجم نازل شد که می گوید : **قُسْمٌ بِهِ سَتَارٍ وَقُنْيَةٌ كَفَرَ** می آید ، صاحب شما گمراه نشده و خطأ نکرده است .

میزان الاعتدال : این خبر را باطل دانسته و گفته است : جوزجانی راوی این خبر **ربیعه بن محمد** را متروک معرفی کرده است .

باید دانست **ربیعه بن محمد** راوی این خبر از عame است و **رجال شناسان عame** او را متروک و حدبیش را باطل دانسته‌اند ولی او را متهم به تشیع نکرده‌اند . پس نمی‌توان گفت : این حدیث را شیعیان افراطی ساخته‌اند بلکه منبع اصلی آن راویان عame‌اند .

این حدیث علاوه بر اینکه راویش معتبر نیست چند نقطه ضعف دیگر نیز دارد :

نقطه ضعف اول

سوره «النجم» در مکه نازل شده است (**المیزان** ، ج ۱۹ ، ص ۲۵) و آنس بن مالک راوی این حدیث اهل مدینه است و هنگام هجرت رسول خدا (ص) او کودکی ده ساله با نه ساله با هشت ساله بوده است (**أسد الغافر** ، ج ۱ ، ص ۱۲۷) و هرگز به مکه نیامده است تا هنگام نزول سوره «النجم» شاهد نزول ستاره به خانه علی (ع) باشد و آن داستان را ببیند و نقل کند در حالی که از قول او نقل کرده‌اند که گفت : ما رفیم نگاه کردیم ، دیدیم ستاره در خانه علی فرود آمده است .

نقطه ضعف دوم

حضرت علی (ع) در مکه منزل نداشت زیرا او در کودکی از منزل ابوطالب به منزل رسول خدا (ص) مستقل شد و در همان خانه قبل از اسلام و بعد از اسلام در دامن پیغمبر اکرم (ص) و تحت تعلیم و تربیت آن حضرت رشد کرد (**أسد الغافر** ، ج ۱ ، ص ۱۲۷) پس هنگام نزول سوره «النجم» علی (ع) در مکه منزل نداشته است تا ستاره در آن فرود آید . و اگر این نقل را پذیریم که سوره «النجم» اولین سوره‌ای است که رسول اکرم (ص) به طور غلتبه برای مؤمنان و مشرکان دسته جمعی خوانده است (**المیزان** ، ج ۱۹ ، ص ۲۵) در این صورت سوره «النجم» در همان اوایل بعثت نازل شده و در آن زمان احتمالاً حضرت علی (ع) هنوز به سن پانزده سالگی نرسیده بود . چگونه ممکن است در این زمان که او نوجوان مجردی بوده است منزل مستقل داشته باشد که ستاره در آن فرود آید ؟

نقطه ضعف سوم

اگر این داستان صحیح داشته باشد باید در آیه **وَالنَّجْمُ إِذَا هُوَ** ، (**النجم** ، ۱ / ۵۳) به جای کلمه **إِذَا** کلمه **إِذْ** استعمال شده باشد زیرا کلمه **إِذْ** در جایی استعمال می‌شود که حادثه‌ای واقع شده باشد و بخواهد آن را حکایت کنند مانند آیه **إِذْ جَاءَ وَكُمْ مِنْ قَوْنَكُمْ وَمِنْ أَسْقَلَ مِنْكُمْ ...**

(احزاب، ۳۳ / ۱۰) یعنی؛ در آن وقت که احزاب دشمن از بالا و پایین به شما هجوم آوردهند. ولی اذا در جایی استعمال می‌شود که بخواهند از چیزی که به طور مستمر به وجود می‌آید خبر بدھند مانند **و اللیل إذا یغشی** * و **الثَّمَار إِذَا تَحْلَى** . (اللیل، ۱ - ۲) یعنی؛ قسم به شب آنگاه که همه جا را فرا می‌گیرد، و قسم به روز آنگاه که نورش جلوه می‌کند. چنانکه معلوم است فراغتی ظلمت شب و نیز جلوه کردن روز به طور مستمر به وجود می‌آید و تا قیامت ادامه دارد.

بنا بر این آیه **و النَّجْمٌ إِذَا هُوَ** . از یک حالت مستمر حکایت می‌کند و معنای آن چنین می‌شود؛ قسم به ستاره آنگاه که فرود می‌آید و غروب می‌کند. و معلوم است که طلوع و غروب ستاره، امری مستمر و همیشگی است. پس آیه مزبور نمی‌خواهد سقوط ستاره‌ای را که قبلًاً واقع شده گزارش بدهد بلکه قسم می‌خورد به ستاره که به طور دائم طلوع و غروب دارد ولی در این آیه به غروب دائمی ستاره اشاره شده و از طلوعش ذکری نشده است.

پس آیه **و النَّجْمٌ إِذَا هُوَ** . با داستان سقوط یک ستاره در خانه حضرت علی (ع) قابل انطباق نیست زیرا از یک حادثه‌ای که قبلًاً واقع شده است حکایت نمی‌کند بلکه از یک حالت مستمر که هر شب تکرار می‌شود و تا قیامت ادامه دارد، حکایت می‌کند.

نقطه ضعف چهارم

می‌دانیم که بعضی از ستاره‌های ثابت و سیار چندین برابر زمین هستند حالا چگونه ممکن است ستاره‌ای با آن بزرگی در یک خانه کوچک جای بگیرد؟ این را باید از روایان این حدیث پرسید. شاید آنان که این حدیث را نقل کرده‌اند مثل افراد عامی نصویر می‌کرده‌اند ستاره‌ها به همان کوچکی که دیده می‌شوند هستند.

حالا اگر کسی بگوید؛ این اعجاز بوده و ستاره با همه بزرگی اش کوچک شده و هنگام فرود آمدن هم نیروهای غیبی آن را طوری آهسته فرود آورده‌اند که جایی را خراب نکند. در این صورت می‌گوییم؛ لازم بوده این ستاره کوچک شده که اعجاز رسالت و محکم‌ترین دلیل امامت بوده است مثل حجر الاسود محترم و محفوظ بماند. سنگ‌های جوی که در بعضی مناطق سقوط می‌کنند دارای تاریخ و پرونده هستند و همه خصوصیات آنها ثبت می‌شود تا برای آیندگان بماند. آبا ممکن است چنین آبیت با عظمتی واقع شده باشد و رسول اکرم (ص) دستور ضبط و نگهداری و ثبت خصوصیات آن را نداده باشد تا اعجاز محسوسی برای ثبوت و برهان ملموسى برای خلافت و امامت باشد؟ آیا یغمیر خدا (ص) تا این حد در این امر مهم دینی مسامحه کار بوده است؟

علوم شد که حدیث فرود آمدن ستاره در خانه حضرت علی (ع) و تطبیق آیه «وَالْتَّجُمُ إِذَا هُوَيْ» با آن حادثه به هیچ وجه قابل قبول نیست زیرا:

۱- سند معتبری ندارد.

۲- با مفهوم آیه مزبور مخالف است.

۳- با تاریخ حضرت علی (ع) سازگار نیست.

۴- با تاریخ آنس بن مالک راوی حدیث مزبور تطبیق نمی شود.

حالا سؤالی پیش می آید که چه انگیزه‌ای برای ثبت و نقل این حدیث داشته‌اند؟

ما این احتمال را نفی نمی کنیم که بعضی از مخالفان حضرت علی (ع) در لباس دوست خواسته باشند با ثبت این حدیث اصل امامت و خلافت بلافصل امام را زیر سوال ببرند و حدیث غدیر و حدیث متزلت و حدیث «آنا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَ عَلَيَّ بَابُهَا» و احادیث فراوان دیگر را لوث کنند زیرا وقتی که حدیث غیرقابل قبولی را با این نقاط ضعف دلیل خلافت و امامت امام علی (ع) قرار دهند هر انسان بی‌غرض و فرزانه‌ای این حدیث را که می‌خواند اگر از دلیل‌های دیگر بی‌اطلاع باشد طبعاً نسبت به اصل خلافت و امامت آن حضرت دو دل و مردّ می‌شود و نمی‌تواند آن را پذیرد.

حدیث سقوط ستاره نزد شیعه

شیخ صدوq (طاب ثراه) داستان سقوط ستاره در خانه حضرت علی (ع) را در کتاب امالی، مجلس ۸۳، حدیث ۴، ۵ و مجلس ۸۶، حدیث ۱ از طرق عame با سندهای مجهولی با قدری اختلاف آورده است ولی باید دانست که علمای بزرگی مثل صدوq مقصودشان از ذکر این حدیث این نیست که با آن خلافت بلافصل امام علی (ع) را ثابت کنند بلکه چون این حادثه را عame ذکر کرده‌اند برای مرحوم صدوq و علمای دیگر جاذبه داشته و آن را نقل کرده‌اند بدون اینکه ضامن صحّت آن باشند.

ولی نوبت به حافظ رجب برسی که رسیده است حدیث سقوط نجم در خانه امام علی (ع) را با آب و تاب بیشتر و ذکر مطالب عجیب و غریب یا سند غیرمعتبری نقل کرده است (تفسیر نیزهان آن را در جلد چهارم، ص ۲۴۵، حدیث ۱۲ آورده است) که اگر فبلمی از روی آنچه برسی نوشته است ساخته شود از پُرمشتی ترین فیلم‌ها خواهد بود.

ضمناً بخار، چاپ جدید، جلد ۳۵ از صفحه ۲۷۲ تا ۲۸۴ عده اخبار مربوط به سقوط نجم در خانه حضرت علی (ع) را آورده است ولی حقیقی یک خبر از آنها سند معتبر ندارد. علاوه بر این بین خود این آخبار اختلاف هست در بعضی از آنها آمده است که سقوط نجم در سال فتح مکه بوده و در بعضی

آمده است که بعد از واقعه غدیر خم بوده و در بعضی آمده است که در مرض وفات رسول خدا بوده که هیچ کدام از اینها با زمان نزول سوره « والنجم » که قبل از هجرت بوده است سازگار نیست.

و نیز در مورد اینکه سقوط نجم در خانه امام علی (ع) شب بوده است یا روز ، اختلاف است .

در بعضی از اخبار آمده است که بعد از نماز عشاء بود . (ص ۲۷۴ ، حدیث ۳ و ص ۲۸۱ ، حدیث ۹)

و در بعضی آمده است که هنگام طلوع فجر بود . (ص ۲۷۲ ، حدیث ۱)

و در بعضی آمده است که هنگام طلوع خورشید بود . (ص ۲۷۳)

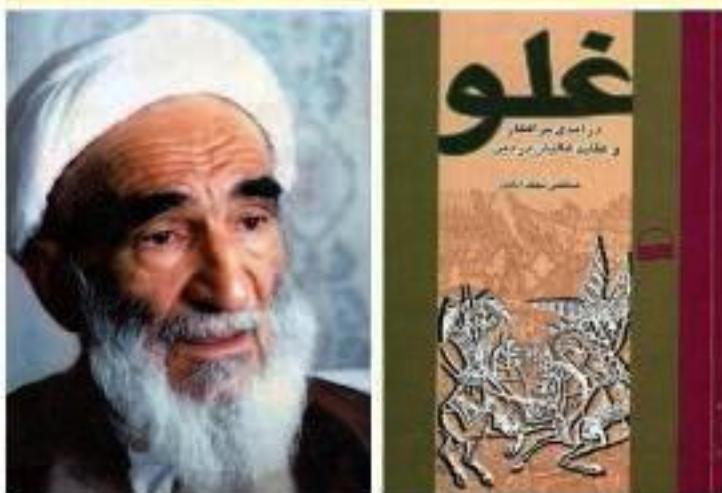
و در بعضی آمده است که در وسط روز بود و نور آن نجم بر نور خورشید غلبه کرد . (ص ۲۸۳ ، حدیث ۱۰)

علوم می شود که ناقلان این داستان نتوانسته اند گفته های خود را هماهنگ کنند و هر کس به سلیقه خود چیزی گفته است و یکی از این ناقلان این را هم اضافه کرده است که آن نجم دوباره به آسمان برگشت . (ص ۲۷۷ ، حدیث ۵)

در اینجا بار دیگر توجه خوانندگان را به نقاط ضعف این داستان که قبل اگذشت جلب می کنیم . خصوصاً این نقطه ضعف را که این داستان با مفهوم خود آیه « والنجم إذا هوى » مخالف است و المنه اهل بیت (علیهم السلام) فرموده اند : هر حدیثی مخالف قرآن باشد باطل است . (رجال کشی ، ص

(۲۲۴)

غلو (درآمدی بر افکار و عقاید غالیان در دین) نعمت الله صالحی نجف آبادی
انتشارات کویر ، چاپ اول ، ۱۳۸۴ ، ص ۸۴ - ۹۰

غلو (درآمدی بر افکار و عقاید غالیان در دین)

نعمت الله صالحی نجف آبادی

انتشارات کویر ، چاپ اول ، ۱۳۸۴ ، ص ۸۴ - ۹۰

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library